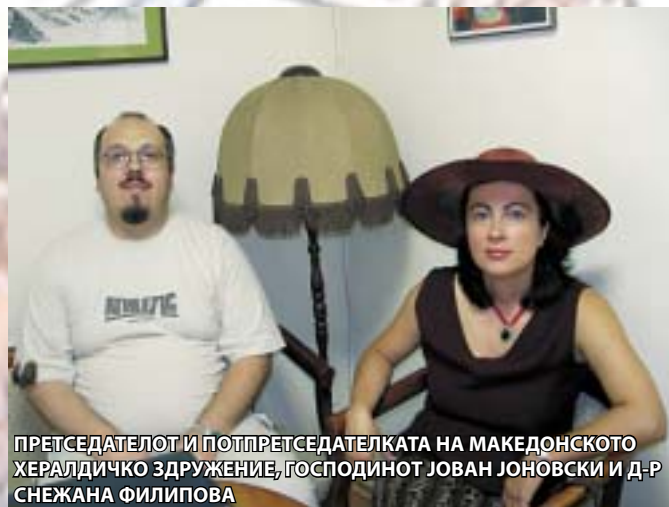

Има ли некој одговор за најгорливото прашање: Македонија сè уште е без државен симбол - грб, иако минаа 14 години независност и самостојност?

Хералдиката претставува наука, која се занимава со блазонирање, односно опишување на грбовите на соодветен начин, а исто така, и со историјата и значењето, правилата кои раководат со нивното креирање, употреба и пренос, како и нивната поврзаност со титуларните редови, семејните традиции и генеологијата.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ И ПОТПРЕТСЕДАТЕЛКАТА НА МАКЕДОНСКОТО ХЕРАЛДИЧКО ЗДРУЖЕНИЕ, ГОСПОДИНОТ ЈОВАН ЈОНОВСКИ И Д-Р СНЕЖАНА ФИЛИПОВА

■ Пишува: Ружица ГОЧЕВСКА

Денес, анализирана низ хералдичката призма, Македонија несомнено заостава меѓу бројните нации ширум светот. Хералдичкото наследство во државава допрва ќе отвора нови видовици, кон она што сме биле во минатото, а евентуално доколку е можно да се поправат и некои историски неувистини и грешки. Во меѓувреме, оваа специфична гранка од науката е во сигурни раце. Имено, за неа се грижат членовите на единственото Македонско хералдичко здружение, кое беше основано летото 2003 година, за да го пополни вакуумот во оваа сфера. Негова главна цел е да се подигне хералдичката свест, која е на ниско ниво, што може да се потврди и со решенијата за т.н. грбови на општините, кои немаат никаква врска со хералдиката. И најгорливото прашање: Македонија сè уште е без државен симбол - грб, иако минаа 14 години од нејзиното осамостојување.

Причината за оваа состојба, пред сè, треба да се бара во целосното непознавање на хералдиката од страна на оние кои можат и треба нешто да преземат. Нејзиното влијание во македонската историска етнологеза, според господинот Јован Јоновски, претседател на Здружението, е сведено на минимум, за што тој истакнува:

"Речиси сите земји кои др-

жат до националната свест, историја, да речеме и гордост, ѝ обрнуваат големо внимание на хералдиката. Токму од тие причини една од главните цели на нашето Здружение е популаризацијата на хералдиката. Вистина е дека постои хералдички материјал кој е во Македонија и кој е поврзан со неа на други места, но неопходно е тој да се истражува. За жал, нема доволно луѓе кои толку би се интересирале за темелно да им се посветат на истражувањата".

РЕАЛНА СОСТОЈБА

Што се однесува до актуелната ситуација, и можната паралела на хералдиката од нејзините зачетоци до денес, д-р Снежана Филипова, потпретседателка на Здружението, вака ги објаснува нејзините почетоци на овие простори: "Почетоците на македонските институции датираат од периодот на нашиот прв универзитет, формиран во времето на Свети Климент. Ако тие почетоци ги земеме за знаци на нашите институции, едноставно би требало да се вратиме на овие хералдички корени, наместо на сегашните новокомпонираните графички амблеми, кои не се веродостоен приказ на хералдиката".

Во однос на научната мисла за почетоците на хералдиката, таа вели:

"Како за евентуален заче-

ток на хералдиката во Македонија научната мисла до сега го потенцираше грбот - делото на Петар Охмучевич, во кое прв пат се сретнува земскиот грб на Македонија, од оние извори кои ни се познати, иако некој го сметаат за лажен. Петар Охмучевич е босански феудалец, кој нарачал да му се изработи книга со грбови по потекло од Македонија, со цел да се здобие со титула на шпанскиот двор. Меѓутоа, морал да докаже дека ги поседува тие земји т.е. дека постојат земјишта кои биле наследени со генерации. Тој нарачал да му се изработат овие грбови и како составен дел на тие територии била и територијата на Македонија. Тогаш се појавил оној грб (лавчето со круната), кој е алтерниран во боја со бугарскиот. Најголемиот проблем настанал кога се замениле овие два грба, а поради обратната претстава тоа прави проблем при истражувањето и констатирањето".

Поради достапноста на историските докази, македонската ортодоксна наука ја прифатила теоријата, односно хипотезата дека македонскиот грб и другите јужни грбови од Дунав надолу се измислени од Петар Охмучевич, или од некој кој ги работел. Но, сепак Александар Матковски остава можност дека Охмучевич сепак направил само препис на постар грбовник, кој бил направен од попот Рупчиќ, хе-

ралд на дворот на цар Душан. Матковски заклучува дека употребата на грбовите на овие простори била згасната и пред да почне.

Во овој контекст господинот Јоновски ја спомнува книгата "The Glory of Generosity" ("Славата на великодушните"), во која го открива приказот на грбот на кралот Македон од Ематија (старото име на Македонија).

Авторот на книгата не се задржува на објаснувањето кој е овој крал Македон ниту, пак, дава други информации. Тука само е испишан блазотот (описот) на грбот, а пре-

тражување. Познато е дека нашите интелектуалци патувале, се школувале надвор од татковината и не е исклучена и таа варијанта. Тука се и архивите на Ватикан, кои декларативно се отворени за Македонија. Неопходни се тим и средства за да се реализираат плановите, иако и нашите мали 'гребнувања' покажуваат резултати", додава Јоновски.

Она што особено би ги заинтригираше нашите читатели е секако постоењето на македонски хералди во тој период.

Според д-р Филипова, на

поврзана со македонската хералдичка периодика и значењето на круната како симбол на државноста, д-р Филипова посочува неколку факти:

"Анализата за тоа прашање можеме да ја посочиме преку примерот со цар Самуил, кој круната и звањето цар ги добил од римскиот папа, со оглед на тоа што тој бил најголем непријател на Византија. Самуил и неговите наследници наследиле титула, која по модел била различна од византиската. Потоа титулата на неговите наследници преминала од цар-

историјата кога станува збор за кодифицирање на државниот грб.

Македонското хералдичко здружение беше едно од првите кое се произнесе по Предлог-законот за употреба на симболите на етничките заедници.

"Националното малцинство не може во официјална употреба да користи знаме на друга држава. Тоа никаде го нема, што е условено од меѓународното право и практика, што е пропишано и во Рамковниот договор. Знамето на Република Албанија може да се користи, но во при-

ОСНОВАТА НА ДРЖАВНИТЕ СИМБОЛИ Е ВО ХЕРАЛДИЧКИТЕ КОРЕНИ

водот е:

"Македон, крал на Ематија, носи сребрен исправен волк на црно поле. Мислам дека неговиот грб е поставен на тркалезен штит".

Ематија ја претставува територијата околу Солун, Берија, но во поширока смисла тоа е територијата на Македонија. Овој податок произлегува од извор надвор од оваа територија, како и од временската рамка (излегува 9 години пред грбовникот на Коренич-Неорич) и ја негира тезата дека грбовите во Македонија се директен производ на работата на Петар Омхучевич.

ГРБОВИ НА МАКЕДОНСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ

На сидовите на Болоњската библиотека се наоѓаат грбови на многу познати феудалци. Таму, Матковски наоѓа и грбови со потпис "Тесалон", што укажува дека тоа се грбови на македонски интелектуалци и феудалци од раниот XIII век.

"Тоа е едно насочување, една можност за соработка, како евентуална патека за ис-

нашата територија во употреба биле грбови на феудалци, со различно национално потекло, независно од тоа во кое време која империја владеела во Македонија. Тие феудалци ја признавале власта на владејачката држава.

"За тогашните грбови не можеме да кажеме дека имаат некое посебно влијание, бидејќи немаат континуитет, има голема пауза. Во делот на колекциите на монети, печати кои ги употребувале феудалците во писмата, документите покажуваат дека одреден феудалец раководи со таа територија - објаснува Филипова. - На пример, Крал Марко фактички е дел од тие кралеви кои владееле на територијата на Македонија".

Хералдиката е дисциплина чии почетоци датираат од XI век, а од XIII век може да се зборува за нејзин интензивен развој. Во антиката имаме знаци, симболи кои немаат исто значење како во средновековната хералдика. Како наука, познавање, потреба, хералдиката несомнено е една од најверодостојните дисциплини во средновековната наука.

Токму на проблематиката

ска во кралска. Можеме да зборуваме за Ѓорѓија Кастриот кој, исто така, од папата ја добил својата круна и кој за знаме го имал она кое Мијаците со векови го употребувале, а тоа е на фамилијата Кастриоти. Исто така, круната на Карпош кој бил крунисан во Куманово од страна на австрискиот император Леополд. Во тој контекст можеме да го спомнеме и знамето на Карпош, кое всушност претставува двоглав орел на бела основа. Доаѓаме до заеднички симболи за кои едноставно треба да се дообјасни дека не се врзани само за една нација. Двоглавиот орел е грбот на државата Византија, на нејзината династија Палеолози од XIV век. Тоа се владетелите за кои имаме извори, документација дека имаат круна, но немаме информации како изгледала таа круна", дообјаснува Филипова.

Хералдиката придонесува за националниот идентитет. Многу историски дисциплини остануваат на милост и немилост на времето кога државата не води грижа за нив. Според Јоновски, Македонија е една од ретките држави која не се навраќа на

ватна употреба. Етничките заедници можат да утврдат симболи кои не се врзани со симболите на нивните матични држави или, пак, симболи добиени со диференцијација на симболите на нивните матични земји. Ние понудивме предлог за кој сметавме дека би бил добар компромис: знамето на Република Албанија за кое се обидуваат да не убедат дека е народно знаме, да се диференцира на таков начин да не се навлезе во интегритетот на знамето, туку да се додаде најмалата хералдичка фигура (1/21 од должината на знамето), во жолта боја, која би ја симболизирала Република Македонија", вели Јоновски.

Темата посветена на хералдиката е неисцрпен извор за истражување, и Македонија, навраќајќи се на своето богато фолклорно, археолошко, историско минато, несомнено ќе бележи успеси и на ова поле. Во меѓувреме, оние кои се заинтересирани да ја проучуваат македонската хералдичка историја, можат да ги посетат веб страниците:

<http://rootsweb.com/~mkdmh5> и <http://heraldry.mol.com.mk>